

Dicționar de imagini
și simboluri biblice

Dicționar
de imagini
și simboluri
biblice

Editori generali:

Leland Ryken
James C. Wilhoit
Tremper Longman III

Editori consultanți:

Colin Duriez
Douglas Penney
Daniel G. Reid

Casa Cărții, Oradea
2011

Originally published by InterVarsity Press as *Dictionary of Biblical Imagery* edited by Leland Ryken, James C. Wilhoit and Tremper Longman III. © 1998 by InterVarsity Christian Fellowship / USA. Translated and printed by permission of InterVarsity Press. P. O. Box 1400, Downers Grove, IL 60515, USA.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin Editurii Casa Cărții.

Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Casa Cărții, Oradea.

Citatele biblice identificate ca NTR sunt preluate din *Biblia, Noua traducere în limba română*, Copyright © 2006 by International Bible Society, prima ediție, 2007. Cele identificate ca VDC sunt preluate din *Biblia de studiu pentru o viață deplină*, Versiunea Dumitru Cornilescu, Copyright © 2000, 2004 Life Publishers International, Oradea. Cele identificate ca Anania sunt preluate din *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Versiunea Bartolomeu Anania, Copyright © 2009 Bartolomeu Valeriu Anania, Cluj-Napoca, Renașterea, 2009.

Dicționar de imagini și simboluri biblice

Editori generali: Leland Ryken, James C. Wilhoit și Tremper Longman III

Copyright © 2011 Editura Casa Cărții

O. P. 2, C. P. 30,

410670 Oradea

Tel. / Fax: 0259-469057; 0359-800761; 0728-874975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Tiparul executat în U.E.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dicționar de imagini și simboluri biblice / ed. generali: Leland Ryken,
James C. Wilhoit și Tremper Longman III. - Oradea : Casa Cărții, 2011

Index

ISBN 978-606-8282-22-0

I. Ryken, Leland (ed.)

II. Wilhoit, James C. (ed.)

III. Longman, Tremper (ed.)

291.37:22

81'276.6:22

Cuprins

Nota editurii la ediția în limba română	<i>vii</i>
Prefață	<i>ix</i>
Cum se folosește acest dicționar	<i>x</i>
Abrevieri	<i>xi</i>
Transliterarea din ebraică și greacă	<i>xii</i>
Colaboratori	<i>xiii</i>
Introducere	<i>xv</i>
Articole	<i>1</i>
Index de subiecte	<i>1136</i>
Index de referințe biblice	<i>1168</i>
Index de articole	<i>1212</i>

Coordonator proiect:
Vasile Gabrian

Coordonarea traducerii și editarea de specialitate:
Silviu Tatu

Traducerea:
Talita Adam
Lucian Hord
Sofia Marian
Emanuel Murariu
Alexandru Nădăban
Paulian Petric
Ciprian Simuț
Dasa Suciu
Daniel Tanc
Diana Tatu
Silviu Tatu

Editarea literară:
Fidelia Stroie

Tehnoredactarea:
Vasile Gabrian
Timeia Viman

Coperta:
Adrian Mihocaș

Nota editurii la ediția în limba română

Sfânta Scriptură – revelația scrisă a lui Dumnezeu, oferită oamenilor – este mai mult decât o carte de legi și prescripții pentru a căror îndeplinire riguroasă e nevoie de o pregătire și de un antrenament spartan. O lectură simplă a Scripturii îl umple de uimire pe oricare cititor, descoperind mulțimea imaginilor, a metaforelor, a arhetipurilor alese de Duhul Sfânt și folosite de autorii umani pentru a-L descrie pe Dumnezeu și pentru a-I revela voia suverană.

Citirea și studierea Scripturii pot fi de multe ori îngreunate de mulțimea referințelor la viața cotidiană a unor personaje sau la activități specifice altor culturi și, cu siguranță, altor perioade istorice. Acest lucru poate constitui uneori o barieră greu de trecut.

Dicționarul de imagini și simboluri biblice este prima lucrare de referință în domeniul analizării imaginilor și a simbolurilor biblice, publicată în spațiul evanghelic internațional și, cu siguranță, în cel românesc. *Dicționarul* este un instrument deosebit de util, ușor de folosit și antrenant la lectură pentru studii exegetice, pentru pregătirea predicilor sau, pur și simplu, pentru îmbogățirea cunoștințelor biblice.

Dicționarul analizează și oferă explicații pentru diverse figuri de stil, arhetipuri, tehnici de scriere, caracteristici culturale ale Antichității, imagini și simboluri biblice care sunt, de altfel, greu de înțeles de multe ori. Este scris într-o manieră limpede și explicită, lectura sa având un caracter dinamic și chiar devoțional. Cu toate că este o lucrare de mare complexitate, *Dicționarul* nu este o lucrare teologică de mare dificultate. Mai degrabă se poate spune că, prin felul în care este conceput și scris, este accesibil unui public larg, putând fi citit și înțeles de oricine dorește să studieze sârguincios Sfânta Scriptură. Prin cele aproximativ 850 de articole, *Dicționarul* acoperă o varietate mare de subiecte de la explicații asupra cărților Bibliei la specii literare, de la obiceiuri specifice unei zone geografice sau unei culturi la principii cu aplicabilitate universală, de la promisiuni mesianice și escatologice la scene cotidiene din care nu lipsesc animalele și plantele, culorile și condițiile climaterice, condițiile de locuit, îmbrăcămintea, hrana, relațiile sociale. Cu toate acestea mai sunt multe alte lucruri despre care Sfânta Scriptură vorbește, dar care nu sunt prezentate în *Dicționar*. Considerăm că cititorii vor fi suficient de motivați de lectura *Dicționarului* pentru a studia și alte imagini biblice pornind de la cele prezentate în articole.

Dicționarul nu reprezintă un comentariu strict asupra textelor biblice ale Scripturii, ci pune diferite pasaje biblice în dialog, aducând, astfel, lumină asupra subiectelor în discuție. Altfel spus, textul biblic este comentat de alte texte biblice într-un context mai larg.

Dicționarul de imagini și simboluri biblice acoperă o gamă largă de subiecte și oferă explicații concludente folosind surse bibliografice importante.

Un alt aspect demn de remarcat este folosirea mai multor versiuni ale Sfintei Scripturi. Această varietate a versiunilor ajută la o mai bună înțelegere a imaginilor și a simbolurilor biblice analizate în contextul lor. În *Dicționar* s-a folosit cu prioritate textul biblic din *Noua traducere în limba română* (NTR), publicată în 2007 de către International Bible Society. S-a optat pentru această versiune deoarece autorii *Dicționarului* folosesc cu precădere versiunea NIV a textului biblic, iar dintre versiunile românești, cea mai apropiată de NIV s-a considerat a fi NTR. Versiunea Dumitru Cornilescu (VDC) este folosită destul de frecvent în *Dicționar*. Ocazional s-a optat pentru o traducere liberă a textului biblic dintr-o versiune dată în limba engleză, acolo unde s-a considerat că o astfel de traducere liberă se apropie cel mai mult de textul sursă. Pentru scrierea anumitor nume proprii s-a folosit ca sursă *Dicționarul Enciclopedic*.

Recunoaștem că folosirea cu precădere a NTR în *Dicționar* poate crea anumite neplăceri sau confuzii, mai ales când e vorba de nume ale unor persoane sau locuri cu care suntem foarte familiari datorită folosirii îndelungate a unei versiuni. Pe de altă parte, considerăm că această varietate poate fi un element în plus pe care-l aduce *Dicționarul*, tocmai prin faptul că îl va determina pe cititor să-și lărgescă sfera căutării și a studierii în încercarea de a înțelege explicațiile oferite de *Dicționar*.

Nădăjduim ca *Dicționarul de imagini și simboluri biblice*, alături de alte cărți de referință publicate de Casa Cărții, să fie de un real ajutor pentru toți cei care vor dori să aprofundeze înțelegerea simbolurilor și a imaginilor biblice atât de abundente în textul biblic. Considerăm publicarea *Dicționarului* ca un mare serviciu adus studierii Scripturii și înțelegerii adecvate a voii lui Dumnezeu pentru viața de zi cu zi.

Vasile Gabrian

August 2011

Prefață

Dicționarul de imagini și simboluri biblice a fost conceput ca o carte de referință care să-i ajute pe cititorii, pe cercetătorii și pe învățătorii Bibliei în explorarea lumii fascinante și variate a imaginilor, a metaforelor și a arhetipurilor din Biblie. Impresia era că dicționarele și enciclopediile biblice obișnuite ofereau prea puțin suport în acest domeniu. Acelora care își însemnaseră în Bibliile lor referințe la imagini, la motive și la alte caracteristici literare, lipsa unei asemenea lucrări de referință li se părea o crimă – sau o oportunitate editorială!

De aici s-a născut viziunea publicării unui dicționar care să cuprindă articole despre trăsăturile de caracter, subiectele de intrigă, scenele tipice, procedeele retorice, speciile literare și cărțile Bibliei. Unele articole abordează unele arii tematice largi (cum ar fi „Animale” sau „Imagini juridice”), iar altele își restrâng centrul de interes (cum ar fi „Liră” sau „Muștar, sămânță de ~”). Multe articole inedite disting, în mod clar, acest dicționar de alte dicționare biblice (precum „Fântână, întâlnire la ~” sau „Înșelarea oracolului”). Și chiar și acolo unde articolele intitulate „Zid” sau „Turn” produc în cititorul care își folosește foarte mult emisfera dreaptă o aversiune față de detaliile arheologice, accentul este pus categoric pe dimensiunile evocatoare ale acestor subiecte.

Acest dicționar, cu toate că are un număr de aproximativ 850 de articole, nu este exhaustiv. Constatarea aceasta dovedește cât de vastă și de diversă este mulțimea imaginilor biblice și cât de limitate sunt timpul și energia redactorilor și, la fel, ale editurii. Este întotdeauna provocatoare crearea unei lucrări de referință într-un domeniu în care niciun predecesor nu a instituit un „canon” al intrărilor. La fel, poate fi o adevărată aventură pentru redactorii care întâlnesc pe parcursul lucrării mereu alte perspective și unghiuri de vedere – punându-le și la dispoziția altora. Însă după șapte ani de planificări și muncă – și o muncă mult mai de durată decât s-a estimat inițial –, a sosit timpul să ne oprim, să lăsăm lucrurile așa cum sunt și să publicăm. Ne consolăm cu gândul mărinimos că viitorii revizori vor avea ce să învețe de la noi și vor clădi pe acest fundament. Și credem că cititorii noștri, atunci când vor lucra cu acest dicționar, vor vedea că se pot aventura singuri și pot să exploreze alte fațete ale imagisticii biblice.

Încă de la început, redactorii au fost nevoiți să îmbine înzeștrările și perspectivele erudițiilor literari și biblici într-un mariaj modern al expertizei. Experiența conceperii unor lucrări de acest gen a demonstrat că, pe măsură ce lucrurile iau amploare, redactorii își dezvoltă o perspectivă mai cuprinzătoare asupra subiectului. Pe măsură ce se alcătuiesc articolele și paginile, se dezvoltă alte conexiuni colaterale. Curând a devenit limpede faptul că pentru a produce un volum pe măsura așteptărilor, pretențiile paternității individuale trebuiau subordonate viziunii editoriale. Astfel, s-a adoptat o politică ce permitea o răspundere editorială neîngrădită în aranjarea, rescrierea și completarea articolelor. Așa se face că articolele nu sunt semnate. (Lista colaboratorilor poate fi văzută la începutul cărții.) Cu toate că anumite articole apar sub forma în care au fost concepute de autor, cele mai multe au fost prelucrate de redactori și sunt ceva mai lungi decât inițial. În consecință, acest dicționar a însemnat un efort de colaborare uriaș în care pretențiile individuale la paternitate (în special cele ale redactorilor) au fost ignorate în interesul a ceea ce credem că va fi o contribuție valoroasă la înțelegerea și aprecierea Bibliei. Le mulțumim sincer, exprimând aprecierile noastre, celor aproximativ 150 de colaboratori care și-au dat concursul la realizarea acestei lucrări. Și ne asumăm întreaga responsabilitate pentru orice nereguli din produsul final.

Principalii beneficiari ai acestui dicționar nu sunt dintre erudiți, ci dintre nespecialiști. Am încercat să producem o lucrare accesibilă și interesantă care să constituie o unealtă importantă, absolut necesară, în completare la dicționarele biblice obișnuite și, de asemenea, să ofere noi posibilități de citire și de apreciere a Bibliei. Sperăm ca această carte să le descopere noi orizonturi cercetătorilor, noi abordări învățătorilor – inclusiv celor din artele frumoase – și profunzimi impresionante cititorilor evlavioși ai Scripturii. Dacă cititorii prind măcar o parte din bucuria pe care noi am trăit-o făcând corectura acestei cărți în curs de apariție, putem spune că ne-am împlinit scopul.

Editorii

Cum se folosește acest dicționar

Abrevieri

Tabelele complete cu abrevieri referitoare la chestiuni generale și la literatura academică și biblică se găsesc la paginile xi–xii.

Paternitatea articolelor

Articolele sunt nesemnate (vezi Prefață), însă lista completă a colaboratorilor se găsește la paginile xiii–xiv, în ordinea alfabetică a numelor.

Bibliografii

La unele articole s-a anexat o bibliografie. Bibliografiile includ operele citate în articole și alte lucrări importante înrudite cu acestea. Intrările bibliografice sunt date în ordine alfabetică după numele autorilor și, acolo unde un autor are citate mai mult de o singură lucrare, acestea sunt date în ordine alfabetică după titlu. Abrevierile folosite în bibliografii apar în tabelele cu abrevieri.

Trimiteri

Dicționarul a fost completat cu trimiteri pentru a-i ajuta pe cititori să regăsească materialul în întreg cuprinsul cărții. Sunt cinci tipuri de trimiteri:

1. Intrările care apar pe un singur rând în ordine alfabetică în întreg cuprinsul *Dicționarului* îi îndrumă pe cititori spre articole în care se dezbate un subiect.

ADMINISTRATOR. *Vezi* AUTORITATE UMANĂ; CONDUCERE.

2. Un asterisc înaintea unui cuvânt din cuprinsul unui articol indică faptul că apare în *Dicționar* un articol cu acel titlu. De exemplu, „*înger” îl îndrumă pe cititor spre un alt articol intitulat **Înger**.

3. O trimitere care apare între paranteze în cuprinsul articolului îl îndrumă, de asemenea, pe cititor spre un articol cu acel titlu. De exemplu, „(vezi Cosmologie)” îl îndrumă pe cititor spre articolul intitulat **Cosmologie**. Aceste trimiteri sunt folosite cel mai frecvent cu scopul de a îndrepta atenția cititorului spre un articol la fel de important.

4. Trimiterile au fost anexate la sfârșitul articolelor, chiar înaintea bibliografiilor, pentru a-l îndruma pe cititor spre articole care sunt înrudite în mod semnificativ cu subiectul.

Vezi și ADUNARE UMANĂ; CURTE REGALĂ; ÎNCHINARE; ÎNGER; JUDECATĂ; LUPTĂTOR DIVIN; PROFET, PROFETESĂ; ZEL, ZEÎTE.

Indexuri

Este dat un *Index de referințe biblice* care să-i ajute pe cititori să culeagă informația despre diferite texte biblice.

Indexul de subiecte este menit să-i ajute pe cititori să găsească informații relevante despre subiecte care nu au fost numite ca un articol separat sau reluate în alte locuri.

Indexul de articole conține lista alfabetică a titlurilor de articole pe care le cuprinde *Dicționarul*.

Transliterări

Cuvintele grecești și ebraice au fost transliterate după un sistem expus într-un material de la început. Verbele grecești apar în forma lor de dicționar (nu la infinitiv) pentru a-i ajuta pe cei care nu cunosc limba să folosească alte cărți de referință.

Abrevieri

Abrevieri generale

B. eb.	Biblia ebraică
cap.	capitol(e)
cca	circa
cf.	compară (cu)
de ex.	de exemplu
d.H.	după Cristos
ebr.	ebraică
ed.	ediția; editor(i); editat de
<i>et al.</i>	și ceilalți
gr.	greacă
<i>i.e.</i>	adică
î.H.	înainte de Cristos
LXX	Septuaginta (traducerea grecească a VT)
m.a.	mai ales
MMM	Manuscrisele de la Marea Moartă
nd.	nedatat(ă)
NT	Noul Testament
p.	pagină(-i)
retip.	retipărit
rev.	revizuit (ediție)
par.	pasaje paralele în alte evanghelii
și urm.	și următoarele
Tg.	Targum

Cărțile Bibliei

<i>Vechiul Testament</i>	Ezra	Dan.
Gen.	Neem.	Osea
Ex.	Est.	Ioel
Lev.	Iov	Amos
Num.	Ps.	Ob.
Deut.	Prov.	Iona
Ios.	Ecl.	Mica
Jud.	Cânt.	Naum
Rut	Is.	Hab.
1-2 Sam.	Ier.	Țef.
1-2 Împ.	Plâng.	Hag.
1-2 Cron.	Ezec.	Zah.

Periodice, lucrări de referință și serii

AB	Anchor Bible
ABD	Anchor Bible Dictionary
ANEP	Ancient Near East in Pictures
ANET	Ancient Near Eastern Texts
BASOR	Bulletin of the American Schools of Oriental Research
BibSac	Bibliotheca Sacra

TM	Textul Masoretic (textul ebraic standard al VT)
VT	Vechiul Testament

Versiuni ale Bibliei

Anania	Versiunea Bartolomeu Anania
KJV	King James Version
NASB	New American Standard Bible
NEB	New English Bible
NIV	New International Bible
NLB	New Living Bible
NRSV	New Revised Standard Version
NTR	Noua traducere în limba română
RSV	Revised Standard Version
VDC	Versiunea Dumitru Cornilescu

Apocrife

<i>1 Enoh</i>	<i>1 Enoh</i>
<i>2, 4 Ezra</i>	<i>2, 4 Ezra</i>
<i>1-4 Mac.</i>	<i>1-4 Macabei</i>
<i>Ad. Est.</i>	<i>Adăugiri la Estera</i>
<i>Înț. Sol.</i>	<i>Înțelepciunea lui Solomon</i>
<i>Sir.</i>	<i>Înțelepciunea lui Isus Ben-Sirah</i>
<i>Tob.</i>	<i>Tobit</i>

Mal.	Flp.
<i>Noul Testament</i>	Col.
Mt.	1-2 Tes.
Mc.	1-2 Tim.
Luca	Tit
Ioan	Flm.
Fapte	Evr.
Rom.	Iac.
1 Cor.	1-2 Pet.
2 Cor.	1-2-3 Ioan
Gal.	Iuda
Ef.	Apoc.

CBQ	Catholic Biblical Quarterly
DBTEL	Dictionary of Biblical Tradition in English Literature
DJG	Dictionary of Jesus and the Gospels
DLNTD	Dictionary of the Later New Testament and Its Developments
DPL	Dictionary of Paul and His Letters

ExpT	Expository Times	NICOT	New International Commentary on the Old Testament
IDB	Interpreter's Dictionary of the Bible	NTT	New Testament Theology (seria Cambridge University Press)
IntC	Interpretation Commentary	NovT	Novum Testamentum
ISBE	The International Standard Bible Encyclopedia (rev.)	NTS	New Testament Studies
JBL	Journal of Biblical Literature	OCD3	The Oxford Classical Dictionary (ed. a III-a)
JETS	Journal of the Evangelical Theological Society	SJT	Scottish Journal of Theology
JJS	Journal of Jewish Studies	TOTC	Tyndale Old Testament Commentary
JSSJ	Journal of Semitic Studies	WBC	Word Biblical Commentary
NCIB	New Clarendon Bible		
NICNT	New International Commentary on the New Testament		

Transliterarea din ebraică și greacă

EBRAICĂ

Consoane

א = '
 ב = b
 ג = g
 ד = d
 ה = h
 ו = w
 ז = z
 ח = h
 ט = t
 י = y
 כ = k
 ל = l
 מ = m
 נ = n
 ס = s
 ע = c
 פ = p
 צ = s
 ק = q
 ר = r
 ש = s
 ט = t

Vocale lungi

א = â
 אֵ = ê
 אִ = î
 אֹ = ô
 אָ = ā
 אֶ = ē
 אֻ = ö

Vocale scurte

א = a
 אֵ = e
 אִ = i
 אֹ = o
 אָ = u

Vocale foarte scurte

אֵ = ä
 אִ = ë
 אֹ = e
 אָ = ö

GREACĂ

Α = A   Ο = O
 α = a   ο = o
 Β = B   Π = P
 β = b   π = p
 Γ = G   Ρ = R
 γ = g   ρ = r
 Δ = D   Σ = S
 δ = d   σ / ς = s
 Ε = E   Τ = T
 ε = e   τ = t
 Ζ = Z   Υ = Y
 ζ = z   υ = y
 Η = E   Φ = Ph
 η = e   γ = ph
 Θ = Th   Χ = Ch
 θ = th   χ = ch
 Ι = I   Ψ = Ps
 ι = i   ψ = ps
 Κ = K   Ω = Ō
 κ = k   ω = ö
 Λ = L   Ϝ = Rh
 λ = l   ϝ = rh
 Μ = M   Ϟ = h
 μ = m   γξ = nx
 Ν = N   γγ = ng
 ν = n   αυ = au
 Ξ = X   ευ = eu
 ξ = x   ου = ou
                                  υι = ui

Colaboratori

- Alexander, T. Desmond. The Queen's University of Belfast, Belfast, Irlanda de Nord.
- Allen, Erick. Kintnersville, Pennsylvania, SUA.
- Allison, Dale C., Jr. Pittsburgh Theological Seminary, Pittsburgh, Pennsylvania, SUA.
- Apkera, Jacob. Nigeria.
- Arnold, Clinton E. Talbot School of Theology, La Mirada, California, SUA.
- Balchin, John F. Purley, Surrey, Anglia.
- Baldwin, Joyce (Decedat). Odinioară, Eastwood, Nottinghamshire, Anglia.
- Bancroft, RoseLee. Alice Lloyd College, Pippa Passes, Kentucky, SUA.
- Banks, Robert. Fuller Theological Seminary, Pasadena, California, SUA.
- Barker, David G. Heritage Theological Seminary, Londra, Ontario, Canada.
- Barratt, David J. Chester, Anglia.
- Baucham, Richard J. University of St. Andrews, St. Andrews, Fife, Scoția.
- Bell, Richard H. University of Nottingham, Nottingham, Anglia.
- Bennett, David. Mountain Park Church, Lake Oswego, Oregon, SUA.
- Bible, Jesse J. Willow Grove, Pennsylvania, SUA.
- Birdsall, Brent. Huntington, Indiana, SUA.
- Boda, Mark J. Canadian Bible College / Canadian Theological Seminary, Regina, Saskatchewan, Canada.
- Braddock, Matthew. Quincy, Massachusetts, SUA.
- Brown, Ann. Cardiff, Țara Galilor.
- Burke, Donald E. Catherine Booth Bible College, Winnipeg, Manitoba, Canada.
- Burns, Lanier. Dallas Theological Seminary, Dallas, Texas, SUA.
- Carroll R., M. Daniel. Denver Seminary, Denver, Colorado, SUA.
- Chan, Frank. Glenside, Pennsylvania, SUA.
- Chisholm, Robert B., Jr. Dallas Theological Seminary, Dallas, Texas, SUA.
- Claass, Stefan. Mainz, Germania.
- Colwell, Jerry D. Heritage Baptist College, Londra, Ontario, Canada.
- Dawn, Marva J. Christians Equipped for Ministry, Vancouver, Washington, SUA.
- Duguid, Iain. Westminster Theological Seminary in California, Escondido, California, SUA.
- Du Mont Brown, Sarah. Trinity Christian Academy, Addison, Texas, SUA.
- Duriez, Colin. Inter-Varsity Press, Leicester, Anglia.
- Eckman, James. Grace College of the Bible, Omaha, Nebraska, SUA.
- Elrod, Eileen Razzari. Santa Clara University, Santa Clara, California, SUA.
- Enns, Peter. Westminster Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Esler, Philip F. University of St. Andrews, St. Andrews, Fife, Scoția.
- Etchells, Ruth. University of Durham, Durham, Anglia.
- Evans, Craig A. Trinity Western University, Langley, British Columbia, Canada.
- Evans, Mary J. Londra Bible College, Northwood, Middlesex, Anglia.
- Felch, Douglas A. Grand Rapids, Michigan, SUA.
- Felch, Susan M. Calvin College, Grand Rapids, Michigan, SUA.
- Fink, Larry E. Hardin Simmons University, Abilene, Texas, SUA.
- Gentrup, William F. Arizona State University, Tempe, Arizona, SUA.
- Gledhill, Thomas D. Evangelical Theological College of Wales, Mid-Glamorgan, Țara Galilor.
- Glodo, Michael J. Reformed Theological Seminary, Orlando, Florida, SUA.
- Graham, Lowell B. Providence Christian Academy, St. Louis, Missouri, SUA.
- Green, Douglas. Westminster Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Green, Joel B. Asbury Theological Seminary, Wilmore, Kentucky, SUA.
- Groves, Alan J. Westminster Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Habermas, Ronald T. John Brown University, Siloam Springs, Arkansas, SUA.
- Hallett, David. Ardsley, Pennsylvania, SUA.
- Harmon, William B. Vancouver, Washington, SUA.
- Harvey, Jo Ann. Immanuel Presbyterian Church, Warrenville, Illinois, SUA.
- Harvey, Robert W. Immanuel Presbyterian Church, Warrenville, Illinois, SUA.
- Hasenclever, Frauke. Taunusstein, Germania.
- Hatina, Thomas R. Londra, Anglia.
- Heller, Jack. Kenner, Louisiana, SUA.
- Hepper, Nigel. Richmond, Surrey, Anglia.
- Hess, Richard S. Denver Seminary, Denver, Colorado, SUA.
- Hill, Andrew E. Wheaton College, Wheaton, Illinois, SUA.
- Hong, In-Gyu. Reformed Theological Seminary, Seul, Coreea de Sud.
- Horine, Steven C. Harleysville, Pennsylvania, SUA.
- Howard, David M., Jr. New Orleans Baptist Theological Seminary, New Orleans, Louisiana, SUA.
- Howe, Bonnie G. T. Berkeley, California, SUA.
- Hudson, Don M. Western Seminary Seattle Campus, Kirkland, Washington, SUA.
- Hughes, Frederick E. Cheltenham & Gloucester College of Higher Education, Gloucestershire, Anglia.
- Hughes, Kent. College Church, Wheaton, Illinois, SUA.
- Huttar, Charles A. Hope College, Holland, Michigan, SUA.
- Huttar, David K. Nyack College, Nyack, New York, SUA.
- Ibach, Robert. Dallas Theological Seminary, Dallas, Texas, SUA.
- Jobs, Karen H. Westmont College, Santa Barbara, California, SUA.
- Kaufmann, U. Milo. University of Illinois at Urbana-Champaign, Urbana, Illinois, SUA.
- Keener, Craig S. Eastern Baptist Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Kellegrew, Marsh. Mercer Island, Washington, SUA.
- Kelly, Michael B. Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Kingdon, David. Glas Bryntirion Press, Bridgend, Țara Galilor.

- Klein, William W. Denver Seminary, Denver, Colorado, SUA.
- Klem, John F. Central Baptist Theological Seminary, Virginia Beach, Virginia, SUA.
- Kojecky, Roger F. Northwood, Middlesex, Anglia.
- Konkel, August H. Providence Theological Seminary, Otterburne, Manitoba, Canada.
- Lampert, Mark A. Gordon College, Wenham, Massachusetts, SUA.
- Lindsey, Victor. East Central University, Ada, Oklahoma, SUA.
- Littledale, Richard J. Purley Baptist Church, Purley, Surrey, Anglia.
- Longman, Tremper, III. Westmont College, Santa Barbara, California, SUA.
- Lucas, Ernest C. Bristol Baptist College, Bristol, Anglia.
- Ludwick, Robert D., II. Ballwin, Missouri, SUA.
- Lyll, Francis. University of Aberdeen, Aberdeen, Scoția.
- Lynn, Robyn D. Westmont College, Santa Barbara, California, SUA.
- Lyons, Michael A. Glenview, Illinois, SUA.
- McCartney, Dan G. Westminster Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- McClarty, Wilma. Southern College, Collegedale, Tennessee, SUA.
- McKeever, Michael C. Fresno, California, SUA.
- Makujina, John. Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Mawhinney, Allen. Reformed Theological Seminary, Orlando, Florida, SUA.
- Meier, Samuel A. Ohio State University, Columbus, Ohio, SUA.
- Miller, Daniel R. Deerfield, Illinois, SUA.
- Miller, David G. Mississippi College, Clinton, Mississippi, SUA.
- Mills, Don. Central Baptist Theological Seminary, Virginia Beach, Virginia, SUA.
- Moore, Erika. Worthington, Pennsylvania, SUA.
- Moore, James J. Worthington, Pennsylvania, SUA.
- Motyer, Stephen. London Bible College, Northwood, Middlesex, Anglia.
- Mumma-Wakabayashi, Diane. Chicago, Illinois, SUA.
- Neale, David A. Canadian Nazarene College, Winnipeg, Manitoba, Canada.
- Newman, Carey C. Louisville, Kentucky, SUA.
- Nielson, Kathleen Buswell. Wheaton College, Wheaton, Illinois, SUA.
- Olson, Dennis T. Princeton Theological Seminary, Princeton, New Jersey, SUA.
- Parker, Margaret (Decedat). Odinioară, Walnut Creek, California, SUA.
- Patterson, Richard D. Forest, Virginia, SUA.
- Penney, Douglas. Wheaton College, Wheaton, Illinois, SUA.
- Perrin, Nicholas. Aurora, Illinois, SUA.
- Pocock, Michael. Dallas Theological Seminary, Dallas, Texas, SUA.
- Porter, Stanley E. Roehampton Institute, Londra, Anglia.
- Pratt, Richard L., Jr. Reformed Theological Seminary, Orlando, Florida, SUA.
- Provan, Iain. Regent College, Vancouver, British Columbia, Canada.
- Ragen, Brian Abel. Southern Illinois University at Edwardsville, Edwardsville, Illinois, SUA.
- Read, Peter. Monmouth, Gwent, South Wales.
- Reid, Daniel G. InterVarsity Press, Westmont, Illinois, SUA.
- Reid, Debra K. Spurgeon's College, Londra, Anglia.
- Riso, Mary T. South Hamilton, Massachusetts, SUA.
- Ritchie, Daniel E. Bethel College, St. Paul, Minnesota, SUA.
- Roberts, D. Phillip. Temple Terrace, Florida, SUA.
- Robertson, George W. St. Louis, Missouri, SUA.
- Ryken, Leland. Wheaton College, Wheaton, Illinois, SUA.
- Ryken, Lisa. Tenth Presbyterian Church, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Ryken, Philip G. Tenth Presbyterian Church, Philadelphia, Pennsylvania, SUA.
- Sandy, Brent. Salem, Virginia, SUA.
- Schumann, Anne. Mainz, Germania.
- Schuurman, John F. Wheaton Christian Reformed Church, Wheaton, Illinois, SUA.
- Schwab, George M., Sr. Fort Washington, Pennsylvania, SUA.
- Scott, James D., Jr. Milton, Delaware, SUA.
- Sider, J. Philip W. Carlsbad, California, SUA.
- Siebold, Manfred. Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Mainz, Germania.
- Sims, James H. The University of Southern Mississippi, Hattiesburg, Mississippi, SUA.
- Sohn, Seock-Tae. Reformed Theological Seminary, Seul, Coreea de Sud.
- Spencer, Aida Besançon. Gordon-Conwell Theological Seminary, South Hamilton, Massachusetts, SUA.
- Stabnow, David. Melrose Park, Pennsylvania, SUA.
- Stallman, Robert C. Central Bible College, Springfield, Missouri, SUA.
- Stone, David A. Londra, Anglia.
- Stroup, William L., Jr. Collingdale, Pennsylvania, SUA.
- Thatcher, Thomas W. Cincinnati Bible Seminary, Cincinnati, Ohio, SUA.
- Thiselton, Anthony C. The University of Nottingham, Nottingham, Anglia.
- Tidball, Derek J. Londra Bible College, Northwood, Middlesex, Anglia.
- Tischler, Nancy M. The Pennsylvania State University, University Park, Pennsylvania, SUA.
- Travers, Michael E. Mississippi College, Clinton, Mississippi, SUA.
- Vanhoozer, Kevin J. Trinity Evangelical Divinity School, Deerfield, Illinois, SUA.
- Wakabayashi, Diane. Chicago, Illinois, SUA.
- Walley, Christopher D. Leamington, Anglia.
- Walters, James. John Brown University, Siloam Springs, Arkansas, SUA.
- Watson, Duane F. Malone College, Canton, Ohio, SUA.
- Wendler, Linda. Northwestern College, St. Paul, Minnesota, SUA.
- Whittle, Amberly R. Georgia Southern University, Statesboro, Georgia, SUA.
- Wilhoit, James C. Wheaton College, Wheaton, Illinois, SUA.
- Williams, Derek L. Northampton, Anglia.
- Williams, Michael J. Calvin Theological Seminary, Grand Rapids, Michigan, SUA.
- Willoughby, Robert. London Bible College, Northwood, Middlesex, Anglia.
- Wood, Derek R. W. Waddington, Lincolnshire, Anglia.
- Woodard, Branson L., Jr. Liberty University, Lynchburg, Virginia, SUA.

Asistenți universitari
la Wheaton College:

Christopher Bunn
Matthew Erickson
Bill Kerschbaum
Clay Spurlock

Introducere

„Celor integri le strălucește o lumină în întuneric.”

„Domnul le-a ridicat un alt salvator: pe Ehud, fiul beniamitului Ghera, care era stângaci.”

„Lot stătea la poarta Sodomei.”

Biblia este mai mult decât o carte de idei: este o carte de imagini și motive. Oriunde ne îndreptăm atenția, găsim ilustrații concrete ori tipare recurente. Unele dintre acestea, ca imaginea luminii, de pildă, sunt universale. Altele, ca motivul stângăciei, nu se spun mare lucru dacă nu ni se atrage atenția asupra însemnătății lor. Înțelesul altora, ca imaginea șederii la poartă, nu este sesizat de cititorul modern decât atunci când ajunge să cunoască ceea ce a însemnat acest motiv în alte locuri și în alte vremuri.

În toate cele trei cazuri, vom înțelege Biblia mai bine cu ajutorul unui dicționar care ne ajută să *observăm* ceea ce conține textul din punct de vedere literar și să înțelegem *semnificația* și *sensul*. Cu alte cuvinte, vom pierde din vedere ceea ce conține Biblia dacă nu observăm și nu înțelegem sensul literal și simbolic al imaginilor Bibliei.

În ce mod comunică Biblia adevărul?

Deoarece scopurile pe care creștinii le atribuie Bibliei sunt mai cu seamă teologice și devoționale, este aproape imposibil să nu cădem în greșeala de a ne uita la Biblie ca la un rezumat teologic cu texte doveditoare alăturate. Biblia este mai mult o carte de imagini și motive decât o carte de abstracții și afirmații. Acest lucru este pus în umbră de predicatorii și teologii care gravitează în mod atât de natural în jurul epistolelor. Un biblist a spus pe bună dreptate că Biblia vorbește

în general, în imagini [...] Toate povestirile, parabolele, cuvântările profeților, reflecțiile oamenilor înțelepți, reprezentările veacului viitor, interpretările evenimentelor trecute tind să fie exprimate în imagini care decurg din experiență. În cele mai multe situații, acestea nu decurg din limbajul tehnic abstract.¹

Dicționarul de față acceptă aceasta ca pe o ipoteză de lucru.

Biblia este o carte care *imaginează* adevărul și îl afirmă în propoziții abstracte. În mod corespunzător, adevărul pe care Biblia îl exprimă este de cele mai multe ori o chestiune de veridicitate față de experiența umană, diferită de ideile care sunt mai degrabă adevărate decât false. Biblia urmează în această privință un tipar comun. Un teolog renumit a spus acest lucru în felul următor:

Suntem creaturi care creează și folosesc imagini mai mult decât ne închipuim în mod obișnuit că suntem și [...] suntem ghidați și formați prin imaginile pe care le avem în minte [...] Omul [...] este o ființă care surprinde și modelează realitatea [...] cu ajutorul imaginilor, al metaforelor și al analogiilor.²

Aceste imagini, în schimb, sunt importante pentru concepția unei persoane despre lume și viață care constă din imagini și povestiri, dar și din idei.

Ultimele studii neurologice ne oferă un alt punct de vedere asupra acestui lucru.³ Acestea au dezvăluit că cele două emisfere ale creierului uman răspund diferit la tipuri felurite de stimul. Punctul forte al emisferei stângi sunt analiza, rațiunea și logica. Emisfera dreaptă este dominantă în procesul vizual și în alte procese senzoriale, precum și în manifestarea emoției și în recunoașterea umorului și a metaforei. Cuvintele conceptuale și cele neutre din punct de vedere afectiv activează emisfera stângă, în timp ce cuvintele care desemnează imagini și au o încărcătură emoțională activează emisfera dreaptă. Centrul de interes al acestui dicționar este plasat asupra unor aspecte din Biblie care fac din ea un tratat al emisferei cerebrale drepte.

Definirea termenilor: imagine, simbol, metaforă, comparație

Termenii-cheie care stau la baza acestui dicționar au sensul lor uzual. Termenul fundamental este *imagine*. O imagine este oricare cuvânt care denumește un lucru concret (cum ar fi copac sau casă) sau o acțiune (cum ar fi alergare sau treierat). Orice obiect sau acțiune pe care le putem descrie sunt o imagine.

Categoriile ale experienței	Arhetipuri ale experienței ideale	Arhetipuri ale experienței neideale
Agenții și contextele supranaturale	Dumnezeu; îngerii; societatea cerească; cer; sânul lui Avraam	Satana; demoni, spirite malefice; fiare și monștri malefici (precum cele din Apocalipsa); idoli păgâni; vrăjitoare; iad
Personajele omenești	eroul și eroina; soția / mama virtuoasă, soțul / tatăl virtuos; mireasa și mirele; regele sau domnitorul binevoitor sau evlavios; copilul inocent sau ascultător; prietenul / slujitorul / discipolul credincios; înțeleptul; adevăratul păstor; pelerinul; preotul evlavios; învățătorul adevărului sau căutătorul după adevăr; martirul inocent sau eroic; călăuzitorul, protectorul sau santinela; fecioara castă; peșitoarea utilă; persoana temperată; luptătorul triumfător; profesioniști vocaționali (plugarul cel bun, mici meseriași etc.); sfântul, penitentul, convertitul; dreptul judecător; eliberatorul	mișelul; ispitorul sau ispitoarea; târfa, prostituata sau femeia adulteră; supraveghetorul, tiranul sau opresorul (de regulă unul străin); rătăcitorul, proscrisul sau exilatul; trădătorul; leneșul; ipocritul; învățătorul și preotul unei religii false; zilierul sau păstorul care nu prezintă garanții; neînțeleptul; bețivul sau hoțul; părintele dominant; înșelătorul; naivul; băgărețul care trage cu urechea; seducătorul sau seducătoarea; gurmandul; judecătorul nedrept; copilul capricios sau fiul depravat; cerșetorul; păcătosul; răzvăritul; tâlharul; risipitorul; criminalul; persecutorul
Relațiile interumane	comunitatea, cetatea, tribul sau poporul; imagini ale comuniunii; ordine, unitate, ospitalitate, prietenie, dragoste; căsătoria sau cununia; masa festivă, masa sau cina; familia armonioasă; libertate; legământ, contract sau tratat; loialitate; adopție; imagini ale puterii sau ale autorității legitime (sceptru, toiaș, coroană); castitate și feciorie	tiranie sau anarhie; izolare de oameni; imagini ale torturii (crucea, eșafodul, galera, cătușele, temnița etc.); sclavie sau prizonierat; imagini ale războiului, ale răscoalei sau ale vrăjbei; neînțelegere familială și rivalitate între fii; trădare; abandonare; imagini ale pedepsei, asemenea nuielei; adulter și perversiune sexuală
Îmbrăcămintea	orice obiect de îmbrăcămintă care indică o poziție legitimă sau succesul; haine de sărbătoare precum hainele de nuntă; haine alese dăruite ca dar al ospitalității; haine albe sau colorate; elemente de podoabă (precum bijuteriile); haine protectoare (precum armura războinicului sau încălțăminte)	haine care nu se potrivesc (adesea simbolice pentru o poziție uzurpată sau deținută nelegitim); haine de bocet (precum hainele de sac sau hainele împrumutate); zdrențe, haine murdare sau grosolane; orice haine care sugerează sărăcia sau prizonieratul; excesul izbitor de îmbrăcămintă sau lipsa îmbrăcăminții (inclusiv lipsa încălțăminte și golițiunea)
Corpul omului	imagini ale sănătății, ale tăriei, ale vitalității, ale potenței, ale fertilității sexuale (inclusiv pânțele și sămânța); fapte de putere, dexteritate sau cucerire;	imagini ale bolii, ale diformității, ale sterilității, ale rănirii sau ale mutilării; neîndemânare fizică (de ex., împiedicare sau cădere); fapte care conduc la înfrângere;

concrete și literale ale unei imagini sau ale unui motiv literar din Biblie și o secțiune despre sensurile simbolice generate de sensul literal. În aceste cazuri, înțelegerea noastră asupra sensurilor figurate este îmbogățită de contextul asigurat de nivelul concret sau literal al sensului.

O abordare sistematică a imaginilor și a motivelor literare din Biblie ne permite, de asemenea, să înțelegem unitatea și progresul la nivelul Bibliei. Unitatea transpare atunci când observăm că multe dintre imaginile primare ale Bibliei persistă de la un capăt la celălalt al ei. Unele dintre aceste motive literare indică semne clare de progres, în special (dar nu numai) prin împlinirea în Noul Testament a unor lucruri anticipate de Vechiul Testament. Motivul vestirii nașterii unui băiat către o mamă lipsită de copii, de exemplu, poate fi urmărită de la Sara, apoi la mama lui Samson și la Ana, până la narațiunile nașterii lui Ioan Botezătorul și a lui Isus.

În plus, acest *Dicționar* sugerează chiar și o strategie pentru predicare în învățătură biblică. Unul dintre domeniile de aplicație este cel teologic. Urmărirea unei imagini primare sau a unui motiv literar principal în Biblie de la începutul ei până la finalul ei, mai devreme sau mai târziu, va interacționa cu cele mai importante domenii ale teologiei biblice și reprezintă, astfel, o modalitate nouă de a aborda conținutul teologic al Bibliei. Mai mult, studiul imaginilor biblice și al motivelor literare din Biblie indică faptul că Biblia este atât o carte eternă, cât și una limitată temporal (în sensul de a fi înrădăcinată în contexte istorice care se schimbă odată cu derularea istoriei). De aceea un asemenea studiu permite o modalitate de a îndeplini una dintre îndatoririle principale ale predicării și ale învățării – aceea de a face legătura dintre lumea biblică și lumea noastră, călătorind mai întâi în lumea antică și, apoi, revenind în lumea noastră și în timpul nostru. O parte importantă a călătoriei de întoarcere constă din a vedea cât de mult din experiența umană universală este prezentă în Biblie.

Sumarizând, putem spune că această carte are numeroase utilități. Este o carte care poate fi răsfoită, fiind înșesată cu informații și percepții noi asupra conținutului Bibliei. Este, în egală măsură, o carte de referință – pentru exegeți, comentatori, predicatori, învățători și cititorii nespecialiști ai Bibliei.

Cine a scris *Dicționarul*?

Studierea imaginilor și a motivelor literare este o întreprindere interdisciplinară, motiv pentru care *Dicționarul* este în egală măsură produsul savanților din domeniul biblic și al celor din domeniul literar. Articolele au fost scrise și / sau editate de ambele grupuri de savanți. Bibliștii sunt adepții plasării imaginilor și a motivelor literare ale Bibliei în contextul lor antic și ai identificării tiparelor antice pe care un cititor modern este puțin probabil să le fi întâlnit. Criticii literari pot aduce lumină asupra Bibliei din perspectiva cunoștințelor lor despre motivele literare expuse în literatură pe parcursul secolelor. Ambele discipline pot sprijini interpretarea sensurilor și a nuanțelor pe care le au imaginile și motivele literare ale Bibliei.

Note

1. James A. Fischer, *How to Read the Bible*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 1981, p. 39.
2. H. Richard Niebuhr, *The Responsible Self*, New York, Harper&Row, 1963, p. 151–152, 161.
3. Vezi sumare ale acestor studii în următoarele surse: Michael C. Corballis și Ivan L. Beale, *The Ambivalent Mind: The Neuropsychology of Left and Right*, Chicago, Nelson-Hall, 1983; Sid J. Segalowitz, *Two Sides of the Brain*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 1983; Sally P. Springer și Georg Deutsch, *Left Brain, Right Brain*, ed. rev., New York, W. H. Freeman, 1985.
4. Robert Alter, *The Art of Biblical Narrative*, New York, Basic Books, 1981, p. 47.
5. T. S. Eliot, *On Poetry and Poets*, New York, Basic Books, 1981, p. 93.
6. Northrop Frye, *Anatomy of Criticism*, Princeton, Princeton University Press, 1957, p. 99.
7. Leslie Fiedler, „Archetype and Signature”, retip. în *Myths and Motifs in Literature*, ed. David J. Burrows et al., New York, Free Press, 1973, p. 28.
8. John Livingston Lowes, „The Noblest Monument of English Prose”, în *Literary Style of the Old Bible and the New*, ed. D. G. Kehl, Indianapolis, Bobs-Merrill, 1970, p. 9.
9. Howard Mumford Jones, „The Bible from a Literary Point of View”, în *Five Essays on the Bible*, New York, American Council of Learned Societies, 1960, p. 52–53.
10. Carl Jung, *Psychological Reflections*, ed. Jolande Jacobi, Princeton, Princeton University Press, 1953, p. 47.

A

AARON, TOIAGUL LUI ~

Toiagul lui Aaron apare aproape exclusiv în relatarea *Exodului, unde se distinge ca o imagine dominantă și unde se îmbină cu referințele la *toiagul lui Moise și chiar la toiagul lui Dumnezeu (Ex. 4:20; 17:9). Semnificația toiagului a fost ținută vie în amintirea evreilor datorită faptului că a fost păstrat ca simbol comemorativ în Sfânta-sfintelor după ce acesta a înflorit în mod miraculos (Num. 17:10; Evr. 9:4).

Biblia nu ne spune cu exactitate ce fel de toiag a fost acesta. Se poate să fi fost toiagul unui cioban folosit pentru apărarea și pentru scăparea oilor, bastonul unui călător sau o armă. Natura prozaică, obișnuită a acestui băț nespecificat poate să fie ea însăși o parte a semnificației acestuia, contrastând cu puterea supranaturală pe care o manifestă toiagul în relatarea Exodului.

Toiagul legat în mod specific de Aaron apare întâi atunci când Moise și Aaron se înfățișează pentru prima oară înaintea faraonului. Cu acest prilej, toiagul capătă puteri miraculoase, fiind transformat într-un *șarpe în momentul în care Aaron îl aruncă la pământ și, apoi, înghițind șerpia care au fost stârniți de toiegele magilor egipteni (Ex. 7:8–12). Ulterior toiagul a îndeplinit trei din cele zece plăgi – transformarea apei Nilului în sânge (Ex. 7:14–23), stârnirea broaștelor (Ex. 8:1–5) și atragerea țânțarilor (Ex. 8:16–19).

Însă mai impresionantă este înflorirea ulterioară a toiagului lui Aaron. După ce a avut loc răzvrătirea lui Core, a lui Datan și a lui Abiram împotriva autorității lui Moise și a lui Aaron, Moise a adunat câte un toiag de la liderii fiecăruia dintre cele 12 triburi, împreună cu toiagul lui Aaron pentru tribul lui Levi. În relatarea evocatoare a narațiunii biblice se spune: „A doua zi Moise a intrat în Cortul Mărturie și iată că toiagul lui Aaron, al casei lui Levi, înverzise, înmugurise, înflorise și avea migdale coapte” (Num. 17:8). Ca o decepție tragică, ultima referire la toiag are loc în momentul în care Moise și-a semnat sentința la moarte lovind stâncă în loc să îi vorbească. Aici citim că „Moise a luat toiagul

dinaintea Domnului” făcând legătura în mod aparent cu toiagul lui Aaron păstrat ca simbol comemorativ în Sfânta-sfintelor (Num. 20:9).

Care este semnificația toiagului lui Aaron în Biblie? În cursul istoriei, i se atribuie puteri miraculoase, în special puterea de a transforma realitatea fizică. Ca simbol al puterii supranaturale care acționează prin agențiile umane, toiagul evocă, de asemenea, un simț al autorității, atât politice (i-a ajutat pe liderii poporului să câștige bătăliile) cât și preoțești (înflorirea lui a coincis cu consacrarea familiei lui Aaron și a tribului lui Levi într-un rol preoțesc). Deși acest toiag obișnuit era departe de a fi un *sceptru regesc, totuși ni-l imaginăm ca un sceptru atunci când citim despre puterile lui miraculoase.

Fiind corelat în mod direct cu Aaron (și probabil și cu Moise), acest toiag specific este, de asemenea, un indiciu al poziției de autoritate înaltă a lui Aaron și a lui Moise. Ne amintește de amuletele magice care arată unicitatea și statura titanică a unor eroi ai literaturii antice precum Odiseu și Enea. Mai mult, asocierea toiagului lui Aaron cu Sfânta-sfintelor îi conferă o însemnătate sacră, făcându-l o amintire vizibilă a prezenței și a puterii sfinte a lui Dumnezeu. În cele din urmă, viața care ia naștere dintr-un obiect neînsuflit este o imagine arhetipală a renașterii, sugerând trecerea de la moarte la viață.

Vezi și SCEPTRU; TOIAG.

ABANDONA, ABANDONAT. *Vezi* UITA, UITAT.

ABDOMEN

Pe lângă înțelesul de bază al cuvântului, Biblia folosește termenul abdomen pentru a descrie imaginea frumuseții, imaginea lăcomiei, imaginea eului lăuntric și imaginea pântecelui dător de viață.

Abdomenul ca anatomie. O parte din blestemul care a fost rostit asupra șarpelui care a înșelat-o pe Eva a fost aceea că va trebui să se târască pe pântec și, ca urmare, să fie nevoit să mănânce țărână (Gen. 3:14). Psalmistul reia această imagine pentru a sublinia decăderea copiilor lui

Dumnezeu atunci când se plâng de suferința și de asuprirea care îi doboară în țărână astfel încât trupurile le sunt „lipite de pământ” (Ps. 44:25).

Iubitul atrage atenția plină de admirație asupra „abdomenului” (tradus prin „mijloc” în alte versiuni), printre alte trăsături bine conturate ale iubitei lui (Cânt. 7:2). Cei bogăți și înstăriți, neobișnuiți cu lipsa, au abdomenne foarte mari (Jud. 3:17; Ier. 5:27), în comparație cu abdomenul slab al săracilor (Is. 17:4). Expresia „juncane din Basan” care face referire la femeile înstărite sugerează corpolența (Amos 4:1). Abdomenul mare al *behemotului* este un semn al puterii lui (Iov 40:16). Abdomenul având legătură directă cu nevoile vieții materiale contrastează uneori cu spiritualul, astfel că psalmistul, prin expresia „suflet și pântece”, se referă la „trup și suflet” (Ps. 31:10; 44:26).

Abdomenul ca lăcomie. Necesitățile și poftele abdomenului servesc atât ca metaforă cât și ca motivație pentru cei răi și fac din acesta sediul avariției și al patimii (Iov 20:20). Poftele abdomenului sunt imaginea vieții firești (*i.e.*, sinele) care este în opoziție cu viața duhovnicească. Parabola bogatului nesăbuit (Luca 12:13–21) și cea a bogatului și a lui Lazăr (Luca 16:19–31) gravitează în jurul imaginii poftei satisfăcute și subliniază nebulia de a crede că viața bună înseamnă un abdomen plin (cf. Deut. 32:15; Iov 20; Rom. 16:18). Pavel îi pune în opoziție pe cei al căror „dumnezeu este pântecele” și care „se gândesc la lucruri pământești” cu cei a căror „cetățenie este în ceruri” (Flp. 3:19–20). Legătura dintre păcat și stomac este evidentă și puternică, însă Isus neagă în mod explicit faptul că legile evreiești cu privire la mâncare care reglementează categoriile de mâncare care ajung în trup joacă un rol în coruperea dorințelor și a acțiunilor oamenilor (Mt. 15:17; Mc. 7:19).

Abdomenul ca minte sau suflet. Biblia înregistrează răni fatale ale abdomenului în cazul mai multor personaje (Eglon, Jud. 3:21; Amasa, 2 Sam. 20:10; Iuda, Fapte 1:18). Pentru că abdomenul este o parte vulnerabilă a corpului, acesta adăpostește ființa noastră. Termenii din ebraică și din greacă pentru „abdomen”, traduși în mod variat, sunt întâlniți în mod repetat pentru a desemna „adâncul ființei” (Prov. 18:8 = 26:22; 20:27, 30; 22:18; Iov 15:2, 35; 32:18; Ioan 7:38). Abdomenul, de asemenea, simte emoții, senzații în stomac, precum suferința (Ier. 4:19), compasiunea (Luca 10:33; cf. Flp. 2:1, unde KJV folosește „inimă și îndurări”) și afecțiunea (2 Cor. 6:12).

Abdomenul ca pântece. Abdomenul apare, din punct de vedere poetic, în paralel cu „pânțele” (Iov 10:18; Is. 48:8; 49:1, 5). Creșterea abdomenului este, bineînțeles, asociată cu graviditatea, deși era, de asemenea, un diagnostic pentru soția adulteră (Num. 5:11–31). Abdomenul în sine

poate semnifica naștere (Osea 9:11), dar apare adesea și în expresii idiomatice cu înțelesul de pântece: „fiii mamei mele” (Iov 19:17); „rodul trupului” (Mica 6:7); „din pântece”, *i.e.* „de la naștere” (Jud. 13:5). Pânțele, dacă nu dă naștere unei vieți, este un mormânt. Iona, pierzându-și speranța că va scăpa din pește, spune: „din pântecele iasului, glasul meu Tu l-ai auzit” (Iona 2:3, Anania).

Vezi și APETIT; SÂN; SÂNUL LUI AVRAAM; STOMAC.

ABEL

*Cain și Abel, cei mai renumiți *frați din literatura biblică, au fost probabil chiar gemeni, din moment ce Biblia nu menționează că *Eva ar fi zămislit de două ori înainte de nașterea lor. Dar nu are importanță. Ar fi putut fi tot atât de bine gemeni siamezi, atât de strâns legați sunt unul de celălalt. Aluziile la unul dintre ei întreține imaginea celuilalt într-un mod simbiotic.

Istorisirea se derulează în Gen. 4 unde Abel, copilul model, ascultător și cinstit, devine un frate ucis. De șapte ori în 11 versete (Gen. 4:2–11) este subliniat faptul că cei doi sunt frați, subliniind astfel, în mod permanent, depravarea lui Cain – suficient de invidios pentru a comite fratricid. În istorisire, Abel este un personaj secundar evident, asigurând prilejul pentru acțiunea principală.

În NT, Abel este menționat pe scurt, dar în mod semnificativ, prima dată de Cristos. În pasajele paralele din Mt. 23:35 și din Luca 11:51, Isus se inspiră din istorisirea lui Abel pentru a-și consolida critica vehementă la adresa cărturarilor și a fariseilor: „Șerpilor! Pui de vipere! Cum veți scăpa de condamnarea la Iad? [...] să vină asupra voastră toată *vinovăția* pentru sângele nevinovat care a fost vărsat pe pământ, de la sângele lui Abel, cel drept, până la sângele lui Zaharia” (Mt. 23:33–35, NASB). Astfel, Abel devine pentru totdeauna un exponent principal, un simbol veșnic al credincioșilor *martirizați, ucis de cineva care l-a urât pentru că faptele lui au fost bune, iar ale ucigașului au fost rele (1 Ioan 3:12).

Autorul Epistolei către evrei pune în contrast pe Abel, orientat spre credință, cu fratele lui, orientat spre fapte: „Prin credință i-a adus Abel lui Dumnezeu o jertfă mai bună decât a lui Cain” (Evr. 11:4). În Evr. 12, autorul folosește o altă referire la Abel, însă de această dată punându-l în contrast nu cu Cain, ci cu Isus: „la Isus, Mijlocitorul Noului Legământ, și la sângele stropit, care vorbește mai bine decât sângele lui Abel” (Evr. 12:24). Este evident că autorul face aluzie la istorisirea din Geneza unde Domnul întrebă: „Ce ai făcut? Ascultă: glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ către Mine” (Gen. 4:10). Sângele lui Abel cerea *răzbunare, însă sângele lui Isus pretindea iertare.

B

BAAL. *Vezi ZEI, ZEIȚE.*

BABEL, TURNUL ~

Imaginea Turnului Babel are o influență asupra imaginației apusene într-un mod disproporționat față de importanța acordată de Biblie. Istorisirea este relatată în doar nouă versete scurte (Gen. 11:1–9) și nu este menționată din nou. Cu toate acestea, rămâne una dintre cele mai evocatoare imagini din întreaga Biblie – un spectacol al aspirației creaturilor spre divinitate care își găsește corespondentul în povestirea mitică a titanilor care au încercat să-l detroneze pe Zeus și care au fost pedepsiți prin aruncarea în Tartar.

Artiștii și-au imaginat turnul ca pe un fenomen fizic și arhitectonic care atingea, în mod masiv, cerul. Comentariile biblice recente susțin posibilitatea ca turnul să fi fost un zigurat – adică un observator astronomic utilizat în divinație și în controlul ocult al universului. Semnificația imaginii rămâne aceeași indiferent de situație. Deși, în mintea populară, Babelul denotă confuzie și discordie, imaginea cuprinde mai mult decât atât.

În textul biblic, istoria Turnului Babel începe ca o aventură spre autonomie umană: „Haidem să ne construim o cetate; [...] să ne facem un nume” (Gen. 11:4). Auzind discuția lor plină de entuziasm, surprindem urme ale impulsului uman veșnic după faimă și după realizare permanentă, ca și după independență și după autosuficiență. Turnul este, astfel, o imagine a aspirațiilor și a mândriei umane, acompaniate de un spirit de fâlire cu realizările umane. În spate stă ascunsă noțiunea clasică de *hubris* – o încredere a *mândriei umane care îi determină pe oameni să se considere asemenea zeilor, după cum sugerează și dorința constructorilor de a include în orașul lor „un turn al cărui vârf să atingă cerul” (Gen. 11:4). Din moment ce *cerul este locuința lui Dumnezeu, putem interpreta acțiunea lor ca pe o încercare de a invada locuința lui Dumnezeu. Trebuie să observăm că templele zeităților din Orientul Apropiat al Antichității erau construite

pe *înălțimi, cetatea umană înconjurând locuința unei divinități.

Constructorii și-au conceput proiectul ca pe un oraș, fapt care evocă un întreg set de asocieri suplimentare. Orașul este, prin excelență, o imagine a comunității umane – o imagine a visului omului universal de unitate între popoare (în istorisire popoarele vorbesc între ele, Gen. 11:2), combinată cu dorința după permanență sedentară („ca să nu fim împrăștiați pe toată fața pământului”, Gen. 11:4, VDC). Trebuie să observăm că această mândrie colectivă este amestecată cu *frică astfel încât orașul devine o *căutare după siguranță și după realizare în egală măsură. Visul unității este intensificat de faptul că Babel este un oraș unilingv: „Tot pământul vorbea o singură limbă și folosea aceleași cuvinte” (Gen. 11:1).

Babelul, desigur, este și un simbol al inventivității și al ingeniozității umane – un triumf al rațiunii (când poporul își evaluează nevoile și dezbate mijloacele de a le împlini) și al imaginației (când poporul creează o cu totul altă viziune a modului în care lucrurile ar trebui să fie) deopotrivă. Acesta este un loc pentru limbaj și pentru comunicare: „Ei și-au spus unul altuia” (Gen. 11:3).

Mai mult, orașul este o imagine a capacității umane de a controla și de a stăpâni lumea.

Zigurat babilonian, numit și templu cu trepte, probabil asemănător Turnului Babel.

VRABIE. *Vezi* PĂSĂRI.

VRĂJITOARE

Conceptul modern care se află în spatele cuvântului *vrăjitoare* nu corespunde întru totul cu practica vrăjitoriei din Orientul Apropiat al Antichității. Conceptul modern se referă la o femeie care obține putere printr-un pact cu diavolul cu scopul de a face rău altora. Elementul comun ambelor concepte este intenția răuvoitoare și antisocială. Spre deosebire de religie – fie ea păgână, cultică de pe vremea VT sau creștină – care pune accentul pe scopuri comune și pe sprijinirea întregii comunități, magia, în general, este individualistă. În cazul special al vrăjitoriei, aceasta este vădit antisocială prin aceea că dă putere și promovează un individ în detrimentul celorlalți și al comunității ca întreg. Simon magicianul a fost blestemat de Petru pentru că prețuia puterea pentru el însuși mai mult decât binele oamenilor și *slava lui Dumnezeu (Fapte 8:9–24).

Vrăjitoarea este un tip de practicant al magiei. Magia se deosebește de religie prin aceea că este manipulativă, religia fiind imploratoare. Magia poate implica o rugăminte către Dumnezeu, dar într-un mod anormal – manifestând egoism, fără a fi dependent, fără a face o rugăminte umilă. Pe de altă parte, practicantul ar putea încălca în mod direct prima poruncă într-unul din următoarele moduri: (1) prin adresarea unei rugămînți altui Dumnezeu, acționând în baza panteismului sau a politeismului sau (2) prin adresarea voită a unei rugămînți lui *Satana sau *demonilor lui care înseamnă trădare – pact cu *dușmanul.

Pavel spune că galatenii erau vrăjiți de cineva (iudaizatorii) și îndepărtați de la adevăr (Gal. 3:1), că au fost ademeniți de o pervertire a adevăratei Evanghelii. Vrăjitoria sprijină *închinarea perversă, de aceea este un afront direct adus lui Dumnezeu. Este condamnată alături de *răzvrătire (1 Sam. 15:23) și *idolatrie (2 Cron. 33:6; Mica 5:12; Gal. 5:20; Apoc. 21:8). Iehu a acuzat-o pe Izabela de „desfrânări [...] și vrăjitorii”, adică de ademenirea lui Israel înspre idolatrie și religie vicioasă (2 Împ. 9:22). Prin intermediul profetului Naum, Dumnezeu a acuzat cetatea *Ninive, asupritoarea poporului Său, de aceleași crime (Naum 3:4).

Prin urmare, în general, vrăjitoria reprezintă setea egoistă de putere, invidie socială și deviere de la închinarea biblică. Din acest motiv, Ex. 22:18 indică în mod clar pedeapsa cu moartea pentru vrăjitoare.

Ca paranteză, femeia din Endor nu este numită vrăjitoare în textul Bibliei. Această titlatură este folosită doar în titlurile și rezumatele unor versiuni și este o urmare a faptului că expresia „vrăjitoarea din Endor” a intrat în literatură și în vorbirea curentă. Ea este, de fapt, un necromant,

adică cineva care consultă spiritele morților pentru a prezice viitorul și nu o vrăjitoare în sensul mai larg al acestui termen.

Vezi și DEMONI; IDOL, IDOLATRIE; MAGIE; SATANA.

VRĂJITORIE. *Vezi* MAGIE.

VREASCURI. *Vezi* LEMN.

VREME

Biblia nu se referă la vreme în general, dar vorbește deseori despre fenomene meteorologice. Acestea includ *ploaia, *ceața, *grindina, *zăpada, *furtuna, *norul, *fulgerul, *tunetul, *vântul și *vijelia, toate zugrăvind imagini biblice importante. Aceste fenomene meteo joacă un rol specific în narațiune, în poezie, în proverbe, în profeție, în pilde și în viziunile apocaliptice ale Scripturii.

Găsim unele referințe în folclorul popular, cum ar fi în răspunsul lui Isus dat celor care cer un semn din cer: „Când se înserează, voi spuneți: «Va fi vreme bună, pentru că cerul este roșu învăpăiat!» Iar dimineața, spuneți: «Astăzi va fi furtună, pentru că cerul este roșu întunecat!» Înfațișarea cerului știți s-o deosebiți, dar semnele vremurilor nu le puteți deosebi?” (Mt. 16:2–3). Sau un proverb se poate inspira din analogia vremii: „După cum vântul de la nord aduce ploaie, tot astfel și limba defăimătoare aduce priviri furioase” (Prov. 25:23).

Vremea nu formează aproape niciodată fundalul estetic al scenelor biblice. Nu citim despre ceața dimineții care lasă loc soarelui amiezii când Avraam și Isaac urcă pe muntele Moria. Când citim despre Avraam care șade la intrarea în cortul său „în căldura zilei”, se face referire la partea din zi în care are loc acțiunea și la nevoia de a oferi ospitalitate călătorilor care apar înaintea lui (Gen. 18:1). Evangheliile nici măcar nu fac aluzie la căldura din toiuș verii de pe malul Galileei (212 metri sub nivelul mării). În Fapte 28:2, citim despre locuitorii din Malta care „au aprins un foc, din pricină că începuse să cadă ploaia și din pricina frigului”. Dar această faptă arată bunătatea localnicilor din Malta și pregătește scena pentru relatarea despre vipera care iese de sub vreascurile aprinse și îl mușcă pe Pavel (Fapte 28:3–6).

Vremea ca agent al lui Dumnezeu. Când vremea apare în narațiunea biblică, este deseori un personaj puternic. *Norul care se ridică din mare, care la început nu este mai mare decât o *mână, se umflă și se întinde până când „cerul s-a înnegrit de nori, vântul a început să bată și a venit o ploaie puternică” (1 Împ. 18:44–45). Dar această *furtună care se apropie este în centrul narațiunii, pentru că este împlinirea dramatică și care aduce sfârșitul secetei, a profeției lui Ilie dată

lui Iosua în ce privește căderea Ierihonului este că „zidul cetății va cădea la pământ” (Ios. 6:5). Când Ioas îl învinge pe Amația, secretul acestei cuceriri a fost că el „a spart zidul Ierusalimului [...] pe o lungime de patru sute de coți” (2 Cron. 25:23), o ispravă repetată de Nebucadnețar pe scară largă, când duce pe Israel în captivitate (2 Cron. 36:19).

Dacă zidul este o imagine a binecuvântării lui Dumnezeu, distrugerea lui este un semn al judecății lui Dumnezeu. Atunci când Dumnezeu proclamă judecata împotriva lui Iuda, aceasta este înfățișată ca fiind „asemenea unei spărturi într-un zid înalt, care se lărgește și-i provoacă prăbușirea” (Is. 30:13). În alte părți, Dumnezeu este înfățișat cum a spart zidurile lui Israel (Ps. 89:40), a aruncat la pământ zidurile lui Moab (Is. 25:12) și a dărâmat zidul *viei, simbol al lui Iuda (Is. 5:5).

La fel cum imaginea pozitivă a zidului era uneori aplicată în mod metaforic la individ, tot așa și în cazul imaginii negative. În Prov. 25:28 se spune: „Ca o cetate ale cărei ziduri sunt dărâmate este omul lipsit de stăpânire de sine.” La fel, falsul optimism al profetilor, care declară că este pace când, de fapt, nu este, este comparat cu oamenii care vopsesc un zid șubred cu var pe care Dumnezeu îl va distruge (Ezec. 13:10–15), iar Pavel îl numește perete văruiat pe marele-preot Anania (Fapte 23:3).

În concluzie, un zid ce separă o zonă de alta poate fi o imagine atât negativă, cât și pozitivă. Dacă zidurile din incinta Templului, în VT, îi împiedica pe profani să intre în zona sacră, în NT, Cristos a abolit „Legea cu poruncile și regulile ei”, „dărâmand [...] zidul care-i despărțea, adică dușmănia” dintre evrei și neevrei (Ef. 2:14).

Vezi și FORTĂREAȚĂ, ÎNTĂRITURĂ; ÎNGRĂDITURĂ, LOC ÎNGRĂDIT; ORAȘ; POARTĂ; TURN.

ZID DESPĂRȚITOR. *Vezi* EFESENI, EPISTOLA CĂTRE ~; ZID.

ZILIER, MERCENAR

Zilierul era un muncitor *plătit sau un lucrător cu ziua angajat (de obicei, temporar) să execute muncă manuală sau calificată în anumite ocazii. Natura lucrului sau a serviciului executat era foarte diversă. Lucrătorii cu ziua puteau fi angajați pentru treburi generale (1 Sam. 2:5), pentru muncă agricolă (Luca 15:17, 19), pentru îndeletniciri horticole (Mt. 20:1, 7) sau chiar pentru munca pe o barcă de pescuit (Mc. 1:20). Muncitorii calificați includeau aurari (Is. 46:6), zidari și tâmplari (2 Cron. 24:12) și soldați mercenari (Jud. 9:4). În Biblie, imaginea zilierului are trei semnificații principale: privațiunea, vremelnicia și interesul personal.

În mare parte, zilierul este în primul rând o imagine a privațiunii și a vieții aspre. Ne putem

da seama de ceea ce însemna a fi zilier din modul în care, în Deut. 24:14, angajatul este asociat cu cei săraci, cu nevoiașii și cu străinii, iar în Mal. 3:5, cu văduva, cu orfanul și cu străinul. Trei referiri la angajați din parabola *fiului risipitor (Luca 15:15, 17, 19) își ating scopul de a ne face conștienți de faptul că slujitorii angajați erau cea mai joasă dintre cele trei categorii de slujitori – iobagii (sclavi cu situație familială bună), *robii (subordonați ai sclavilor) și slujitorii angajați (ocazional). Din cauză că zilierii puteau cădea pradă exploatării, s-au instituit legi specifice pentru garantarea drepturilor (Lev. 19:13; Deut. 24:14–15). În ciuda acestor măsuri, reiese clar de la profeți că zilierii erau exploatați, aceasta reprezentând unul dintre motivele pentru care Israel a avut de îndurat judecata lui Dumnezeu (Mal. 3:5; Ier. 22:13). Imaginea zilierului ca reprezentare a nefericirii este evidențiată de comparația memorabilă a lui Iov: „Oare nu are omul o viață plină de trudă pe pământ? Oare nu sunt zilele lui ca ale unui zilier? Ca un sclav care tânjește după umbră sau ca un lucrător ce își așteaptă plata, așa am avut și eu parte de luni de deșertăciune și nopți de necaz mi s-au dat” (Iov 7:1–3).

Zilierii simbolizează și vremelnicia. Ei duceau o existență de azi pe mâine cu un salariu de subzistență. În Biblie, angajatul este asociat de trei ori cu „peregrinul” (Ex. 12:45; Lev. 25:6, 40). Când Isaia vrea să specifice scurtimea perioadei de dinaintea judecății lui Dumnezeu care va cădea peste națiune, el folosește expresia: „ca anii unui simbriaș” (Is. 16:14; 21:16). Zilierii, având locul de muncă asigurat doar atâta timp cât există o treabă de făcut pentru ei, nu au siguranța unui loc de muncă. După ce treaba se termina, erau pe drumuri. Singurul lucru care îl motivează pe zilier este perspectiva plății de la sfârșitul zilei (Iov 7:2). Această imagine a slujbașilor angajați ca lucrători cu ziua, care își primesc plata la sfârșitul zilei, l-a făcut pe Isus să-i folosească în parabola muncitorilor din *vie (Mt. 20:1–16), unde pentru logica parabolei este important faptul că cei care au muncit perioade diferite de timp primesc aceeași plată.

Ca utilizare negativă, zilierul biblic devine un simbol al interesului personal. Zilierii nu lucrau decât până la sfârșitul contractului pentru că nu aveau niciun interes personal în rezultatul muncii lor. Exact aceasta este ideea în cea mai înjositoare dintre referirile la zilieri – în discursul lui Isus despre păstorul cel bun, un zilier își abandonează *oile în momentul în care apare un lup (Ioan 10:12–13). Acesta fuge pentru că oile nu sunt ale lui și îi pasă doar de el însuși.

Vezi și MUNCĂ, MUNCITOR; OAI, PĂSTOR; PLATĂ.

ZIUA ACEEA. *Vezi* ZI, ZIUA DOMNULUI.

Index de subiecte

*Cifra aldina indică
pagina la care se află
un articol cu același
nume*

Aaron, 1, 21, 70, 78,
79, 82, 94, 115, 131,
168, 171, 183, 185,
197, 243, 264, 266,
271, 272, 283, 306,
315, 332, 346, 354,
358, 361, 363, 394,
426, 450, 473, 480,
500, 502, 503, 557,
558, 602, 603, 609,
632, 681, 682, 685,
697, 719, 720, 722,
750, 787, 788, 822,
829, 857, 867, 944,
946, 953, 958, 988,
995, 996, 1033,
1034, 1037, 1052,
1070, 1075, 1117
abandona, 1, 365,
414, 464, 478, 479,
600, 612, 638, 707,
728, 764, 844, 858,
890, 906, 924, 925,
927, 935, 960, 1018,
1072, 1074, 1075,
1104
abdomen, 1, 2, 62,
179, 215, 707, 934,
972, 1100
Abel, 2, 3, 7, 25, 128,
129, 140, 163, 197,
198, 213, 215, 216,
224, 239, 244, 264,
298, 299, 301, 308,
350, 354, 356, 357,
379, 380, 381, 386,
393, 431, 432, 452,
567, 596, 597, 689,
719, 732, 734, 735,
754, 792, 847, 942,
978, 979, 1064
Absalom, 3, 5, 23, 31,
79, 80, 92, 132, 137,
187, 198, 215, 255,
308, 325, 357, 365,
366, 382, 390, 455,
506, 527, 603, 692,
723, 738, 740, 777,
813, 833, 860, 875,
897, 900, 908, 919,
957, 1019, 1055
ac, 3, 384, 695
acasă, 3, 4, 35, 58, 79,
142, 143, 146, 147,
148, 190, 215, 249,
320, 336, 364, 368,
375, 410, 412, 433,
434, 461, 480, 490,
497, 507, 511, 519,
582, 603, 604, 646,
687, 691, 711, 736,
761, 780, 795, 833,
839, 842, 847, 869,
954, 970, 983, 984,
1027, 1064, 1074,
1104, 1129, 1132,
1133
acont, 4, 272, 748
acoperi, acoperitoare,
4, 5, 55, 56, 65, 139,
205, 212, 254, 327,
356, 417, 481, 483,
484, 516, 865, 892,
920, 942, 979, 998,
1002, 1004, 1009,
1054, 1117

acoperiș, 5, 16, 72,
90, 171, 215, 233,
411, 451, 518, 520,
610, 735, 875, 1009
acvilă, 5, 35, 562
Adam, 5, 21, 45, 91,
114, 128, 139, 144,
147, 149, 171, 175,
211, 216, 217, 225,
248, 253, 298, 303,
317, 331, 344, 345,
357, 368, 379, 385,
387, 389, 402, 427,
431, 451, 454, 492,
519, 528, 548, 566,
632, 654, 668, 680,
687, 694, 708, 711,
732, 734, 735, 737,
739, 762, 766, 767,
770, 783, 791, 793,
810, 840, 845, 847,
848, 862, 887, 897,
903, 933, 959, 961,
974, 982, 988, 994,
1020, 1023, 1044,
1051, 1053, 1069,
1105
adânc, 12, 100, 179,
205, 385, 481, 633,
685, 725, 756, 833
adept, 13
administrator, 13, 75,
76, 166, 167, 187,
226, 419, 502, 702,
750
adopte, 13, 14, 200,
319, 419, 422, 428,
456, 463, 601, 612,
615, 702, 703, 793,
906, 936
aducere-aminte, 14,
15, 563, 674, 894,
1070
adulter, 15, 16, 22,
51, 52, 65, 90, 93,
96, 100, 150, 151,
178, 216, 239, 240,
304, 332, 333, 362,
399, 411, 429, 513,
525, 659, 660, 694,
722, 729, 754, 769,
777, 779, 782, 806,
810, 811, 812, 814,
860, 884, 885, 914,
925, 929, 930, 931,
938, 955, 957, 1013,
1015, 1040, 1046,
1098, 1110, 1127,
1129
adunare, 16, 17, 18,
19, 20, 40, 66, 74,
75, 76, 77, 88, 142,
157, 159, 188, 207,
209, 219, 266, 315,
336, 337, 424, 450,
463, 495, 500, 527,
553, 584, 600, 613,
614, 615, 624, 629,
637, 649, 670, 685,
714, 751, 753, 775,
843, 894, 905, 917,
924, 932, 943, 1011,
1018, 1084, 1085,
1094, 1128, 1131
agricultură, 20, 31,
93, 127, 276, 286,
624, 639, 642, 643,
740, 772, 909, 910,
911, 945, 964, 984,
1066, 1089
ajuta, ajutor, 20, 353,
446

alb, 18, 21, 47, 50, 72,
129, 159, 222, 223,
249, 261, 302, 341,
345, 414, 415, 430,
544, 584, 639, 663,
713, 734, 773, 774,
822, 932, 951, 977,
1048, 1071, 1096,
1127
albastru, 21, 104, 221,
222, 991, 993
alegere, 21, 433
alergare, 22, 23, 24,
69, 159, 220, 231,
232, 365, 372, 576,
728, 785, 1016,
1052
Alfa și Omega, 24,
469, 676
altar, 5, 24, 25, 67, 68,
81, 119, 121, 137,
148, 157, 160, 168,
175, 190, 201, 222,
230, 231, 239, 241,
244, 260, 264, 266,
272, 306, 309, 312,
349, 351, 374, 379,
380, 394, 401, 410,
415, 423, 442, 443,
467, 487, 493, 494,
495, 518, 526, 545,
551, 552, 557, 558,
591, 594, 595, 596,
601, 615, 630, 659,
707, 717, 732, 736,
738, 746, 770, 778,
781, 789, 795, 826,
834, 856, 857, 860,
861, 872, 879, 896,
897, 915, 916, 935,
962, 972, 992, 994,
995, 996, 997, 1006,
1007, 1042, 1099,
1102, 1126, 1130
altoire, 26, 225, 599,
830, 996
amar, 26, 43, 273,
274, 301, 339, 566,
874, 966
ambasador, 26, 76,
202, 292, 715, 880
amiază, 26, 65, 259,
260, 327, 522, 573,
784, 806, 948, 956,
1002
Amos, 26, 684, 689,
804, 908
an, 8, 28, 38, 86, 91,
108, 134, 173, 245,
262, 306, 307, 312,
332, 337, 362, 367,
403, 437, 478, 495,
551, 558, 589, 635,
637, 712, 720, 744,
752, 753, 774, 782,
792, 828, 836, 873,
887, 895, 907, 923,
934, 939, 994, 995,
1007, 1019, 1020,
1025, 1041, 1086,
1101, 1117, 1131
animale, 7, 8, 25, 28,
29, 30, 31, 32, 33,
34, 35, 36, 37, 46,
47, 56, 67, 71, 85,
107, 114, 119, 120,
121, 129, 131, 132,
134, 135, 136, 138,
146, 152, 158, 170,
192, 200, 201, 206,
209, 212, 221, 222,
223, 225, 228, 229,

236, 237, 238, 245,
246, 250, 255, 260,
264, 277, 289, 311,
325, 336, 337, 338,
346, 357, 367, 373,
378, 382, 386, 388,
391, 392, 393, 399,
401, 402, 403, 407,
408, 409, 411, 431,
439, 440, 443, 449,
450, 451, 453, 474,
486, 492, 501, 502,
507, 523, 532, 533,
534, 546, 554, 555,
556, 557, 575, 576,
582, 591, 595, 596,
598, 599, 603, 606,
610, 618, 624, 626,
630, 635, 637, 638,
649, 653, 654, 657,
663, 675, 684, 703,
708, 716, 720, 722,
731, 737, 740, 752,
753, 762, 763, 779,
781, 792, 805, 807,
821, 836, 838, 858,
860, 867, 868, 873,
887, 896, 915, 916,
922, 926, 928, 937,
946, 959, 963, 979,
980, 987, 989, 990,
994, 1000, 1013,
1014, 1026, 1038,
1042, 1043, 1045,
1048, 1050, 1053,
1058, 1061, 1065,
1070, 1074, 1078,
1079, 1085, 1092,
1093, 1095, 1110,
1117
animale mitice, 29,
35, 36, 37, 56, 121,
158, 201, 206, 209,
245, 246, 260, 338,
367, 393, 399, 443,
523, 556, 582, 630,
637, 649, 653, 657,
675, 926, 989, 990,
994, 1013, 1095
anotimpuri, 34, 37,
38, 39, 156, 160,
199, 224, 338, 347,
408, 409, 432, 655,
715, 733, 1009,
1090, 1121
anticrist, 13, 39, 52,
155, 590, 615, 846,
933, 1032, 1095,
1097
antierou, 39, 40, 298,
300, 718, 719, 1027
apă, 1, 8, 30, 38, 40,
41, 42, 43, 44, 45,
46, 67, 81, 86, 88,
95, 96, 113, 117,
118, 119, 121, 135,
153, 154, 158, 159,
169, 170, 183, 184,
190, 191, 192, 206,
208, 209, 213, 214,
223, 224, 227, 229,
245, 252, 281, 285,
309, 310, 311, 327,
328, 329, 347, 357,
358, 362, 363, 367,
368, 373, 374, 376,
379, 385, 388, 390,
392, 401, 402, 405,
409, 412, 428, 434,
436, 437, 438, 439,
442, 457, 467, 468,
476, 477, 479, 484,
486, 510, 511, 522,
526, 541, 549, 552,

553, 554, 557, 567,
589, 590, 591, 597,
611, 613, 617, 623,
624, 625, 629, 633,
634, 635, 636, 653,
654, 657, 681, 684,
686, 701, 703, 704,
710, 711, 712, 713,
719, 733, 739, 740,
743, 745, 746, 754,
755, 765, 766, 773,
774, 775, 779, 780,
782, 785, 786, 793,
794, 795, 797, 799,
816, 817, 818, 821,
822, 823, 824, 826,
827, 848, 831, 834,
835, 842, 848, 857,
858, 859, 870, 871,
872, 873, 878, 887,
888, 898, 899, 900,
904, 911, 912, 915,
919, 926, 927, 928,
940, 954, 963, 972,
979, 980, 985, 986,
1009, 1022, 1028,
1036, 1042, 1052,
1065, 1086, 1088,
1090, 1092, 1096,
1099, 1103, 1108,
1110, 1131
apetit, 2, 36, 44, 45,
95, 133, 294, 403,
412, 541, 599, 606,
1048, 1050, 1053,
631, 638, 779, 925,
954, 966, 967, 985,
999
apocalipsă, 48, 49,
65, 159, 237, 296,
672, 800, 803, 805,
854, 1096, 1097,
1113
Apocalipsa lui Ioan,
46, 48, 107, 110,
111, 158, 159, 528,
536, 538, 553, 556,
560, 561, 564, 574,
610, 664, 828, 865,
888, 890, 907, 915,
931, 932, 933, 948,
949, 955, 957, 965,
967, 977, 980, 984,
987, 991, 994, 1009,
1003, 1006, 1009,
1021, 1028, 1029,
1034, 1036, 1039,
1041, 1070, 1092,
1095, 1095, 1096,
1097, 1106, 1116,
1117, 1131, 1132
apostazie, 3, 16, 51,
52, 72, 85, 138, 140,
209, 306, 307, 334,
390, 411, 415, 453,
454, 458, 459, 460,
481, 525, 529, 531,
532, 553, 659,
710, 729, 748, 766,
812, 840, 867, 930,
983, 1064, 1084,
1130
apostol, 15, 35, 38,
52, 57, 58, 72, 75,
76, 77, 78, 97, 98,
100, 104, 115, 116,
129, 145, 168, 188,
189, 192, 197, 198,
200, 211, 264, 266,
291, 295, 320, 321,
390, 342, 371, 384,
393, 416, 465, 470,
492, 496, 499, 566,
570, 606, 610, 617,
632, 643, 661, 665,

674, 693, 706, 735,
748, 753, 759, 773,
776, 778, 799, 801,
819, 901, 942, 945,
957, 970, 981, 1002,
1011, 1012, 1013,
1021, 1044
aproape, apropiere,
7, 24, 52, 246, 247,
381, 491, 527, 668,
697, 791, 886, 943,
952, 967, 972, 1034
apsu, 42, 53, 204,
205, 206, 207, 927
ara, arat, 27, 53, 120,
224, 225, 297, 923,
925, 929, 1116
arc, tragerea cu -ul,
53, 58, 59, 61, 85,
204, 212, 231, 254,
281, 433, 625, 708,
728, 850, 851, 895,
909, 965, 1082,
1089, 1092
ardere, 25, 54, 79,
134, 135, 169, 272,
293, 313, 349, 401,
407, 442, 486, 492,
552, 557, 559, 596,
629, 707, 710, 732,
779, 779, 788, 817,
823, 856, 896, 897,
924, 933, 981, 997,
1034, 1036, 1080,
1096, 1128, 1129,
1134
argint, 54, 55, 70, 71,
88, 96, 104, 105,
123, 182, 183, 187,
189, 198, 288, 397,
402, 453, 480, 515,
517, 549, 553, 554,
580, 591, 599, 600,
606, 618, 624, 625,
631, 666, 667, 693,
728, 758, 760, 774,
775, 780, 782, 808,
811, 815, 822, 837,
845, 879, 880, 891,
899, 910, 927, 946,
951, 986, 1017,
1037, 1071, 1077,
1085, 1127, 1128
arhanghel, 55, 74
aripă, 55, 56, 136,
158, 165, 171, 173,
244, 258, 277, 287,
309, 313, 361, 499,
543, 584, 738, 739,
740, 780, 797, 861,
869, 875, 949, 977,
1008, 1027, 1094,
1095, 1122, 1125
armată, 18, 20, 34, 53,
56, 57, 58, 59, 62,
76, 78, 89, 107, 109,
111, 128, 129, 171,
184, 186, 207, 219,
232, 242, 265, 266,
281, 282, 291, 314,
332, 334, 343, 357,
389, 407, 413, 431,
438, 442, 480, 483,
507, 530, 544, 576,
580, 606, 669, 680,
699, 700, 713, 714,
737, 746, 775, 784,
789, 813, 818, 819,
820, 846, 847, 848,
849, 850, 851, 852,
853, 861, 871, 888,
895, 933, 951, 970,
983, 984, 986, 995,

Index scriptural

Geneza

- 1-2, 565, 823
 1-5, 5
 1-11, 8, 140, 162
 1, 6, 42, 124, 170, 259, 270, 330, 386, 585, 635, 641, 654, 656, 705, 730, 770, 910, 927
 1:1, 209, 211, 263, 278, 448, 751, 1062, 1096
 1:1-3, 408
 1:1-10, 12
 1:1-28, 701
 1:1-2-3, 987
 1:1-2-4, 647
 1:2, 12, 36, 40, 56, 205, 210, 269, 270, 313, 398, 512, 589, 635, 780, 979
 1:3, 653
 1:3-4, 570
 1:3-2-25, 398
 1:4, 571, 690
 1:4-5, 512
 1:5, 1019
 1:5-31, 668
 1:6-7, 206
 1:6-8, 313, 589
 1:6-9, 973
 1:6-10, 311
 1:7, 6, 204
 1:8, 1019
 1:9-10, 589
 1:10, 205, 372, 690, 1062
 1:11, 872, 910
 1:11-12, 872
 1:11-26, 910
 1:13, 1019
 1:14, 38, 701
 1:16, 204, 263, 571, 713, 1080
 1:16-18, 574, 949, 965
 1:19, 1019
 1:20-21, 44, 655, 590
 1:20-23, 751
 1:20-27, 1066
 1:21, 36, 55
 1:22, 105, 873
 1:23, 1019
 1:26, 275, 398, 427, 635, 751, 956, 1062
 1:26-27, 6, 279, 626, 704
 1:26-28, 162, 247, 602, 704
 1:26-30, 688
 1:26-31, 247
 1:27, 6, 91, 263, 280, 303, 427, 471, 703, 928
 1:27-28, 91
 1:28, 6, 7, 10, 29, 120, 170, 303, 311, 650, 702, 873, 882, 883, 928, 956, 1048
 1:28-30, 279
 1:29, 400, 872, 910
 1:30, 373, 400, 576, 1098
 1:31, 124, 247, 843, 1022
 2, 3, 6, 22, 138, 211, 254, 330, 373, 378, 385, 386, 641, 730, 817, 836, 927, 928, 954, 955
 2-3, 3, 11, 428, 429
 2:1-3, 691, 1019
 2:2, 205, 641, 730, 894, 987, 1022
 2:3, 894, 934, 1022
 2:4, 1020
 2:5, 642, 702, 1120
 2:6, 44, 156
 2:7, 6, 10, 91, 174, 366, 641, 649, 704, 705, 733, 979, 1048, 1045
 2:8, 6, 386, 641, 835, 840
 2:9, 6, 124, 192, 211, 264, 360, 386, 653, 654, 705, 769, 779, 843, 1023
 2:10, 44
 2:10-14, 858, 859, 985, 1005
 2:11, 674, 791
 2:13, 8
 2:13-18, 954
 2:15, 224, 247, 297, 386, 779, 788, 1062
 2:15-20, 247
 2:16, 373, 429
 2:16-17, 545
 2:17, 9, 10, 124, 247, 248, 401, 631, 883
 2:18, 7, 21, 91, 149, 247, 280, 330, 757
 2:18-22, 91, 149
 2:18-24, 149
 2:18-25, 91, 247
 2:19, 6, 7, 279, 675
 2:20, 7, 21, 303, 703, 757, 928, 955
 2:21, 951
 2:21-22, 641, 703
 2:21-25, 955
 2:22, 149, 757, 969
 2:22-24, 628, 683
 2:23, 7, 247, 279, 303, 683, 703, 707, 757, 955, 1048, 1051
 2:23-24, 91, 703
 2:24, 7, 149, 263, 303, 316, 330, 757, 928, 954, 956, 957
 2:24-25, 387
 2:25, 255, 384, 429, 481, 872, 1049
 2:26-28, 303, 703
 2:27, 91
 2:28, 276, 788
 3, 3, 94, 103, 138, 139, 215, 378, 384, 421, 428, 429, 505, 509, 525, 565, 703, 728, 856, 872, 907, 947, 954, 1031, 1037, 1045, 1085
 3:1, 206, 254, 452, 506, 780, 840, 925, 989
 3:1-6, 303, 452, 730, 925
 3:1-24, 891
 3:2-3, 248
 3:2-6, 872
 3:3, 452
 3:4, 452
 3:4-6, 342
 3:5, 11, 138, 344, 452, 471, 690, 719
 3:5-7, 690
 3:6, 91, 303, 452, 689, 872, 950, 966
 3:7, 4, 138, 247, 248, 384, 481, 704, 872, 995, 1049
 3:7-8, 303
 3:7-11, 247
 3:8, 9, 63, 138, 247, 277, 366, 386, 982
 3:8-9, 364
 3:8-23, 509
 3:8-24, 977
 3:9, 247
 3:9-11, 1049
 3:10, 7, 247, 356, 358, 510
 3:11-12, 91
 3:12, 7, 247, 248, 303, 1045
 3:12-13, 247
 3:13, 303, 505, 730, 990
 3:14, 1, 1000
 3:14-15, 705
 3:14-16, 1018
 3:15, 7, 110, 131, 146, 162, 206, 303, 506, 611, 702, 886, 910, 1072
 3:16, 91, 107, 247, 330, 605, 642, 650, 651, 954, 956
 3:16-19, 642, 872
 3:17, 114, 255, 303, 642
 3:17-19, 91, 401, 642, 733, 873, 954, 956
 3:18, 655, 511, 766, 961, 1038, 1063
 3:19, 6, 253, 503, 554, 631, 638, 740, 976, 1048, 1054
 3:20, 7, 303
 3:21, 276, 384, 449, 479, 481, 762, 995
 3:22, 124, 264, 843
 3:22-24, 601, 779
 3:23, 968
 3:23-24, 146, 527
 3:24, 8, 36, 74, 127, 162, 307, 372, 559, 788, 835, 840, 977, 1006
 4, 2, 263, 316, 429
 4-11, 139
 4:1, 127, 303, 316, 673, 929, 982
 4:1-4, 215
 4:1-7, 379
 4:1-16, 214, 215, 303, 355, 525, 729, 840, 1037
 4:1-17, 127
 4:2, 224, 684
 4:2-4, 449, 685
 4:2-5, 224
 4:2-11, 2
 4:3, 127
 4:3-4, 25, 916
 4:3-8, 593
 4:4, 127, 197, 267, 349, 385
 4:4-5, 215, 349
 4:5, 248, 382
 4:5-6, 327
 4:6-7, 215, 247
 4:6-15, 509
 4:7, 127, 534, 728, 844, 1038, 1087
 4:8, 197, 214, 215, 247, 730
 4:9, 926, 1045
 4:9-12, 215
 4:10, 2, 4, 915, 950
 4:11, 114, 601
 4:11-12, 974
 4:11-15, 1110
 4:12, 30, 162, 562, 968
 4:12-16, 364, 842
 4:13, 127, 915, 1109
 4:13-14, 215
 4:14, 7, 64, 127, 146, 162
 4:15, 162, 215
 4:16, 215, 307, 806, 835, 840, 1023
 4:17, 162, 929
 4:18-22, 162
 4:21, 523, 560
 4:22, 338, 824
 4:23-24, 162, 214, 247, 856, 1023
 4:24, 987
 4:25, 197, 929
 4:25-26, 7
 4:26, 888
 5, 94, 196, 316
 5:1, 1020
 5:3, 7, 8, 343
 5:22, 162, 1070
 5:24, 162, 639, 1038, 1070, 1105
 5:29, 674
 6-7, 421, 528
 6-8, 170, 590, 785, 913
 6-9, 378, 509, 526, 867, 898
 6:1-4, 1031
 6:2, 1031
 6:3, 287
 6:4, 995, 1083
 6:5, 97, 215, 249, 426, 728
 6:5-7, 170
 6:6, 278, 279, 427, 770, 785, 977, 1077
 6:6-7, 512, 565, 977
 6:7, 778
 6:8, 763
 6:9, 170, 1020, 1070
 6:11, 249, 1077
 6:13, 785
 6:13-22, 528
 6:16, 490, 1087
 6:17, 785
 6:18, 317
 6:22, 981
 7, 44, 793
 7:1, 377, 589
 7:4, 727
 7:9, 973
 7:11, 12, 41, 204, 252, 335, 774, 985
 7:11-12, 1120
 7:13, 707
 7:14, 55
 7:16, 277, 1087
 7:17-24, 392
 7:22, 649, 979
 8, 780
 8:1, 170, 313
 8:1-12, 392
 8:2, 12, 252, 589, 985, 1120
 8:5, 791
 8:6, 334
 8:8-12, 716
 8:9, 146
 8:11, 271
 8:12, 510
 8:13, 792
 8:16-17, 786
 8:17, 873
 8:20, 25, 449
 8:20-21, 272
 8:21, 25, 193, 277, 427, 629, 770
 8:22, 38, 225, 401, 655, 701, 1121
 9, 231, 1002
 9:1, 170, 873, 981
 9:1-4, 8
 9:1-7, 105
 9:2-3, 170, 401, 1092
 9:3, 229, 401, 1098
 9:6, 602, 915
 9:7, 873
 9:8-11, 545
 9:8-17, 656
 9:12, 231, 317, 377, 981
 9:12-15, 1120
 9:12-17, 223, 669
 9:13, 366, 545, 909, 1082
 9:14, 909
 9:15, 231
 9:16, 231, 909
 9:17, 545
 9:17, 9
 9:18-27, 950
 9:20, 101, 224, 1014, 1115
 9:20-23, 79
 9:20-25, 736
 9:21, 100
 9:23, 4
 9:25, 114, 424, 919
 9:25-27, 79, 705
 9:26-27, 98
 10, 663, 987, 988
 10:1, 1020
 10:8-9, 850, 1083
 10:8-10, 85
 10:8-12, 995
 10:9, 1031, 1092
 10:10-11, 1031
 10:12, 162
 10:13, 950
 10:19, 950
 11, 7, 429, 560, 728
 11:1, 84, 162
 11:1-9, 84, 86, 950, 968, 1009
 11:2, 84, 152
 11:2-4, 835, 840
 11:3, 84, 85, 148, 349
 11:4, 84, 162, 674, 719
 11:5, 85, 162, 179, 277
 11:6, 85, 995
 11:7, 179, 398
 11:7-9, 162
 11:8, 674
 11:9, 85, 674, 842
 11:10, 1020
 11:27, 1020
 11:31, 1100
 12, 163, 428, 641, 730, 988, 1085
 12:1, 140, 143, 167, 871, 893, 969, 1007, 1061, 1063, 1064, 1083
 12:1-2, 546
 12:1-3, 705, 745, 950, 1104
 12:1-4, 80, 981
 12:1-9, 167, 509
 12:1-21-7, 651
 12:2, 80, 140, 546, 677, 1083
 12:2-3, 8
 12:3, 80, 82, 105, 732
 12:4, 167, 1020, 1064
 12:5-10, 781
 12:6-8, 697
 12:8, 25, 202
 12:9, 140
 12:10, 8, 140, 348, 1024
 12:10-17, 840
 12:10-20, 80, 292, 506, 507, 730, 737, 746, 898, 950, 968, 983, 1045
 12:11, 94, 360, 950, 1049
 12:11-20, 687
 12:14, 94, 299, 332, 1049
 12:16, 684, 687
 12:20, 737
 13, 152, 163, 184, 262, 453, 666, 700, 840
 13-15, 916
 13:1, 1024
 13:2, 29, 54, 70, 389, 807, 1058, 1116
 13:3-4, 493
 13:8-9, 163
 13:9, 964
 13:10, 44, 153, 292, 293, 387, 691, 858, 950
 13:10-11, 440
 13:10-12, 950
 13:11-13, 835, 840, 1100
 13:12, 950
 13:13, 731
 13:14, 691
 13:14-15, 80
 13:14-17, 509
 13:15, 1061
 13:16, 80, 317, 546
 13:17, 80, 1061
 13:18, 449
 14, 80, 110, 473, 862, 898, 921
 14:1, 861
 14:1-16, 950
 14:3-10, 1088
 14:7, 697
 14:10, 644
 14:12, 950
 14:15, 671, 964
 14:17, 163
 14:17-24, 950
 14:18, 415, 740, 849
 14:18-19, 709
 14:18-20, 163, 615
 14:18-22, 676
 14:19-20, 98
 14:20, 615
 14:21-24, 163, 616
 14:22, 266
 14:22-23, 109, 849
 14:23, 489
 14:24, 109
 15, 370, 641, 730
 15:1, 61, 163, 546, 838, 839, 921
 15:1-4, 890
 15:1-11, 562
 15:1-16, 562
 15:1-21, 493
 15:2, 343
 15:2-3, 13, 194, 196
 15:2-4, 343
 15:4, 1048, 1083
 15:4-5, 1101
 15:5, 80, 97, 546, 713, 922
 15:6, 80, 82, 212
 15:7, 80, 419, 688
 15:7-21, 546
 15:9, 738, 779
 15:9-10, 1117
 15:9-18, 916
 15:12, 512, 1111
 15:13, 562, 745
 15:13-14, 141
 15:13-16, 310
 15:13-21, 688
 15:15, 95
 15:16, 282, 527, 971, 1011, 1077
 15:17, 230, 349, 365, 514, 1101
 15:18, 80, 858
 15:18-21, 80
 16, 263, 328, 840, 898
 16:1, 324
 16:1-2, 196
 16:1-5, 13, 364
 16:1-6, 673, 955, 983